

ข่าวที่น่าสนใจประจำวันอังคารที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2558
จากหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ

ปฏิวัตินโยบายการเกษตรไทย "ลักษณะ" ถอดประสบการณ์เพื่อความอยู่ดีกินดี

หลังเข้ามาบริหารประเทศ ประกาศิต พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สั่งยกเลิก “โครงการรับจำนำข้าว” ของรัฐบาลก่อนหน้า โดยระบุว่า เป็นโครงการที่บิดเบือนกลไกตลาด และยังสร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจอย่างยับเยิน ทั้งนี้ในกว่า 500,000-600,000 ล้านบาท ที่ยังไม่รู้จะต้องชดเชยกันไปอีกกี่ปี ยังไม่รวมสต็อกข้าวเน่าอีกพะเรอเกวียนกว่า 16 ล้านตันที่ยังต้องหาทางเคลียร์หน้าเสีย และเป็นส่วนหนึ่งทำให้ “ราคาข้าวตกต่ำ”

อย่างไรก็ตาม ผลพวงจากการยกเลิกเครื่องและรื้อนโยบายประชานิยมดังกล่าวด้วยการ “หักดิบ” และผลักดันโครงการใหม่ที่หันไปเน้นการลดต้นทุนการผลิต ยึดบนชาตตนเองแทนนั้น ในระยะเวลาสั้นๆ ไม่สามารถทำให้เกษตรกรชาวไร่ ชาวนา ที่ดำเนินวิถีชีวิตอยู่ด้วยอาชีพเกษตรกรรมสลัดหลุดพ้น “โซ่ตรวน” ในอดีตลงไปได้ ตรงกันข้ามกลับสร้างความเดือดร้อนยากลำบากในการดำรงชีวิตจากรายได้ที่ลดลง ดูเหมือนช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการ “เปลี่ยนผ่าน” จากเคย “แบมือ” รอรับการอุดหนุนจากภาครัฐในเกือบทุกๆ ด้าน มาสู่การยืนบนลำแข้งตนเอง จะเป็น “โจทย์ใหญ่” ที่รัฐบาลยังไม่สามารถฝ่าทางตันลงไปได้ มาตรการต่างๆ ของรัฐบาล เช่น นโยบายลดต้นทุนการผลิต ลดค่าเช่าที่นา หรือให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนด้วยการจ่ายเงินชดเชยการผลิตให้ชาวนาและชาวสวนยางพาราไร่ละ 1,000 บาทไปแล้ว ยังถูกร้องให้ทำเพิ่มขึ้นๆ ไม่สิ้นสุด ขณะที่การดันราคาสินค้าเกษตร เช่นข้าว ยางพาราให้สูงขึ้นยังทำไม่ได้ โดยล่าสุด ม.ร.ว.ปรีดิยาทร เทวกุล รองนายกรัฐมนตรี ขอเวลา 1 เดือนจากวันนี้ เพื่อเคลียร์สต็อกข้าวเสื่อม 12 ล้านตันออกจากระบบ และสัญญาว่าราคาข้าวจะปรับขึ้นได้ 1,000 บาทต่อตัน แต่เท่าที่ “ทีมเศรษฐกิจ” เฝ้าติดตามดูการทำงานของรัฐบาล เรายังไม่เห็นชัดเจนถึง “แสงสว่างปลายอุโมงค์”

เมื่อผ่านมา 1 ปีเต็ม กับคำถามที่ว่า การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลเดินมาถูกทางหรือไม่ และอะไรคือปัญหารากเหง้าที่ทำให้การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยยังวนเวียนกับ “วัฏจักรแห่งความยากจน” ไม่สิ้นสุด

“ทีมเศรษฐกิจ” มีโอกาสสัมภาษณ์ “ลักษณะ วจนานวัช” ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในฐานะผู้คร่ำหวอดที่คลุกคลีอยู่กับวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวไทยว่าชาวนามานานทำให้ได้เห็นวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยในเกือบทุกด้าน ก่อนจะประมวลเป็นข้อคิดที่น่าจะเป็น “โมเดล” หนึ่งของการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย โดยไม่ต้องหวนกลับไปมองเรื่อง “ประชานิยม” อีกต่อไป ดังนี้ :

“โซหนึ่งข้าว” ล้างวงจรราคาต่ำ

“ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร” ประเดิมบทสนทนากับ “ทีมเศรษฐกิจ” โดยยอมรับว่า “ในขณะนี้ การแก้ไขให้สถานการณ์ราคาสินค้า ทั้งข้าว และยางพาราตกต่ำให้สำเร็จโดยเร็วเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำอยู่เหนือการควบคุม ทุกฝ่ายไม่ว่ากระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง หรือรัฐบาลเอง จึงต้องร่วมกันช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเต็มที่เพื่อให้สินค้าเกษตรของไทยยืนหยัดในตลาดโลกได้”

ขณะเดียวกัน เราต้องมามองจุดด้อยของภาคเกษตรของไทยเองด้วย ว่าผลผลิตของเราเป็นอย่างไร ขณะความต้องการซื้อของตลาดโลกเป็นอย่างไร ที่ผ่านมา ถึงเวลาที่เราต้องยอมรับความจริงแล้วว่า ประเทศไทยมีผลผลิตทางการเกษตรมากเกินไป อย่างกรณีข้าว เรามีเหลืออยู่ในสต็อกของรัฐบาลมากเกินไป เพราะในหนึ่งฤดูการผลิตจะใช้เวลาเพาะปลูกเพียง 4-5 เดือน ยังไม่ทันขายสต็อกเก่าผลผลิตใหม่ก็ออกมาแล้ว

“ทำให้ภาพรวมราคาสินค้าเกษตรตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา เป็นยุคทองของผู้ซื้อที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้ผลิต สิ่งที่ตามมาคือ ราคาสินค้าเกษตรถูกกดราคาต่ำกว่าความเป็นจริง พี่เศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เช่น ข้าว และยางพารา ถูกกดราคารับซื้อในทุกวงจร”

อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีได้ประกาศอย่างชัดเจนแล้วว่าจะไม่กลับไปใช้วิธีแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรแบบหนักหน่วงเหมือนกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลชุดที่แล้วอีก ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายใหม่ ภายใต้การทำงานของกลไกตลาดจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่น การลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดค่าเช่าที่ทำกินและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อช่วยลดภาระที่หนักอึ้งของพี่น้องเกษตรกรให้ทุเลาเบาบางลงแล้วก็ตาม แต่หากปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเพียงอย่างเดียว นายลักษณ์ ระบุว่า อาจต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 5-10 ปี ในการระบายสต็อกข้าวสารของรัฐบาล 16-17 ล้านตันนี้ออกไป นอกจากนั้นเรายังสูญเสียโอกาสที่จะขายข้าวลอตใหม่ในราคาสูงๆ เพราะสต็อกเก่านี้อาจอยู่ และเป็นตัวถ่วงบรรยากาศในการขายข้าวในช่วงเวลานี้ เราจึงจำเป็นต้องเพิ่มอาวุธและเครื่องมือให้แก่เกษตรกรไทยอย่างเต็มที่ เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยนำเอาระบบการจัดการเพาะปลูก หรือ “โซหนึ่ง” เข้ามาใช้ เพื่อจำกัดปริมาณข้าวให้เหมาะสม และคัดสรรพันธุ์ข้าวที่จะปลูกในแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร

“เพราะประเทศไทยมี 77 จังหวัด เรามีหลายพื้นที่ที่เพาะปลูกข้าวคุณภาพดีที่ตลาดมีความต้องการสูงได้ เช่น ข้าวหอมมะลิ จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) หรือภาคเหนือตอนบนที่ได้ใบรับรองเกษตรอินทรีย์จากสหภาพยุโรปขายได้ในราคาสูงถึงตันละ 24,000-25,000 บาท โดยไม่มีความจำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าว”

ส่วนข้าวทั่วไป หรือที่มีคุณภาพด้อยกว่าที่เพาะปลูกในเขตภาคกลางในเวลานี้นั้น ต้องมีการพัฒนาการผลิตขึ้นไปเป็นข้าวเพื่อขุกตลาดส่งออกไปแข่งขันราคากับข้าวจากประเทศเวียดนามและพม่า เพราะตลาดข้าวกลุ่มนี้จะเน้นไปที่ราคาถูก ดังนั้น ข้าวไทยต้องสามารถแข่งขันด้านราคากับคู่แข่งได้ รัฐบาลจึงต้องให้การสนับสนุนเกษตรกรกลุ่มนี้อย่างจริงจังด้วยการเพิ่มผลผลิตไปพร้อมๆ กับลดต้นทุนการผลิต จากปัจจุบันที่เกษตรกรภาคกลางผลิตข้าวได้ 800 กิโลกรัม (กก.) ต่อไร่ เพิ่มผลผลิตให้ได้ 1,200 กก. ต่อไร่ จะทำให้เราได้เปรียบคู่แข่งทันที เพราะข้าวของเรามีคุณภาพสูงกว่าข้าวเวียดนามและพม่า “ถึงเวลาแล้วที่เกษตรกรไทยทั่วประเทศต้องรวมตัวกัน พัฒนาทั้งเรื่องขององค์ความรู้ แหล่งเงินทุน และเครื่องมือเครื่องจักร เหมือนในอดีตที่ชาวนาไทยมีการ “ลงแขก” ร่วมกันเก็บเกี่ยว ขณะที่รัฐบาลก็ต้องนำความรู้มาประยุกต์ และหาแนวทางส่งเสริมให้เกษตรกรไทยผลิตข้าวคุณภาพดีให้ได้ พร้อมทั้งหาตลาดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหรือ Niche Market ควบคุมการผลิตสินค้าไม่ให้ออกสู่ตลาดมากเกินไป”

แนะกฎเหล็ก 3 ข้ออ้อมเกษตรกรไทย พร้อมกันนั้น ยังมีข้อเสนอแนะอีก 3 เรื่องใหญ่ที่ต้องเร่งดำเนินการควบคู่ ประการแรก คือ การรวบรวมพื้นที่เพื่อจัดทำเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแปลงใหญ่ โดยกระทรวงเกษตรฯ ต้องเชิญชวนชาวนารวมตัวเป็นกลุ่มก้อนขนาดใหญ่ เพื่อให้การใช้เครื่องมือ เครื่องจักรเข้ามาช่วยทุ่นแรงในการทำงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกันวิธีการนี้จะช่วยลดต้นทุนการผลิตและยังสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวนาที่ไปรับจ้างเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดในการจัดที่ดินผืนใหญ่ คือ บริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งหมด ตั้งแต่ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกบางส่วน โดยพื้นที่เกือบทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน 12.5 ล้านไร่ เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันใช้เครื่องจักรทางการเกษตรร่วมกัน มีวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ ขณะที่รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนพันธุ์ข้าวที่ดีที่สุด มีอัตราผลตอบแทนต่อไร่สูง ทนทานต่อภัยแล้งหรือแมลงและศัตรูพืชได้ และหากขาดเงินทุนสามารถขอสินเชื่อจาก ธ.ก.ส.ได้ ซึ่งปัจจุบัน ธ.ก.ส.คิดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ 5% ต่อปี

“ข้าวที่ผลิตได้จากพื้นที่ภาคกลาง คือ ข้าวที่จะไปแข่งขันในตลาดโลก หากเราสามารถทำให้ต้นทุนถูกลงผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น หากเราไม่รีบวางแผนนำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็ว โอกาสที่จะทำได้สำเร็จคงยากยิ่งขึ้นเพราะนับวันผู้คนในภาคเกษตรจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้นเรื่อยๆ”

ประการที่ 2 คือ Power Marketing หมายถึง “การรวมพลังงานของชาวนา” เพื่อปลดปล่อยศักยภาพในการซื้อและขายสินค้าของชุมชน เช่น การรวมตัวของวิสาหกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแม่บ้าน รวมถึงระบบสหกรณ์ที่ในปัจจุบันอยู่ที่ระดับอำเภอและจังหวัด แต่ยังไม่ได้ลงลึกไปถึงระดับหมู่บ้าน ทำให้ศักยภาพของชุมชนขาดการรวมตัว และขาดอำนาจในการต่อรองซื้อสินค้าและปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และเมล็ดพันธุ์ ทำให้ “Power Marketing” ไม่ได้ถูกนำใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

“หากเกษตรกรมีการรวมตัวกันอย่างหนักแน่น สั่งซื้อสินค้าครั้งเดียวในปริมาณที่มากๆ จะเท่ากับการเพิ่มโอกาสในการต่อรองราคาจากผู้ผลิตได้โดยตรง พ่อค้าคนกลางที่เคยได้เปรียบเกษตรกรรายย่อยก็หมดหนทางในการฉกฉวยความได้เปรียบ” นายลักษณะกล่าว

ประการสุดท้าย ประการที่ 3 รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร ภายใต้การรวมตัวของเกษตรกรในรูปของวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์ ซึ่งประเด็นนี้ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจใน

ระดับรากหญ้า เพราะปัจจุบันการกำหนดราคาสินค้าเกษตร มาจากเกษตรกรตัวจริงไม่ถึง 10% สินค้าเกษตรเกือบทั้งหมด เช่น ข้าว ยางพารา ผลไม้ น้ำมันปาล์ม ปัจจุบันล้วนถูกกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ปลุกระบบสหกรณ์คุมกลไกตลาด ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในภาคการเกษตรอย่างรุนแรง เพราะตราบไ้ที่เกษตรกรขายสินค้าให้แก่พ่อค้าคนกลางโดยตรง การแข่งขันทางด้านราคาจะไม่มีวันเกิดขึ้น สิ่งที่รัฐบาลควรริบทำคือ การจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรกับพืชทุกชนิด เพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตไปขายให้แก่ผู้ซื้อหลายๆ ราย ณ จุดนัดพบที่รัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน เพื่อให้เกิดการต่อรองด้านราคา และการแข่งขันทางด้านคุณภาพของสินค้า ลดการถูกเอารัดเอาเปรียบ

“เชื่อหรือไม่ว่า ประธานาธิบดีปักจุงฮี ของเกาหลีใต้ เคยส่งคนมาดูงานเรื่องสหกรณ์ที่ประเทศไทย เมื่อ 25 ปีที่แล้ว ผ่านมา 25 ปี เกษตรกรไทยของเรายังย่ำอยู่กับที่ ขณะนี้รัฐบาลเกาหลีใต้ได้นำเรื่องระบบสหกรณ์ไปใช้อย่างจริงจัง จนทำให้ผู้ผลิตหรือเกษตรกรมีอำนาจเหนือพ่อค้าคนกลางมากถึง 50% มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร เช่น ข้าวเปลือกที่ผ่านกระบวนการต่างๆ จนเป็นข้าวสารและถึงมือผู้บริโภคมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 90% ซึ่งในส่วนนี้เกษตรกรของประเทศเนเธอร์แลนด์ได้รับประโยชน์ถึง 80% ขณะเกษตรกรของญี่ปุ่นได้รับผลประโยชน์โดยตรงถึง 60% หากเกษตรกรไทยสามารถเพิ่มอำนาจในการต่อรองสินค้ากับพ่อค้าคนกลางได้ถึง 50% วิถีชีวิตของเกษตรกรไทย น่าจะอยู่ดีกินดีในระดับที่ใกล้เคียงกับเกษตรกรของยุโรปและญี่ปุ่น”

ส่วนเรื่องที่นายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา สั่งให้ดูเรื่องราคาข้าวเปลือกถูก แต่ข้าวสารแพง และความหาใจไม่สงบเลือดเอารัดเอาเปรียบเกษตรกร ล่าสุดนั้น ผู้จัดการ ธ.ก.ส.กล่าวกับเราว่า ปัจจุบันสถานการณ์ราคาข้าวเปลือกหอมมะลียู่ที่ตันละ 13,000 บาท ขณะที่ราคาจำหน่ายข้าวสารหอมมะลียาวถึงละ 550-560 บาท หรือตกตันละ 36,000 บาท ขณะที่ข้าวเปลือกเจ้าที่ชาวนาขายได้ตันละ 7,500 บาท แต่ผู้ประกอบการนำไปขายเป็นข้าวถุง 5 กก. ในราคา 85-100 บาท คิดเป็น กก.ละ 17-20 บาท หรือตันละ 17,000-20,000 บาท แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการเอากำไรจากชาวนา แล้วยังไปขูดรีดเอาจากผู้บริโภคอีก!!!

“แต่ก็ไม่ใช่ว่ามีเพียงคนไทยเท่านั้นที่กินข้าวแพง คนญี่ปุ่นก็กินข้าวแพงและแพงกว่าคนไทยด้วยซ้ำ แต่คนญี่ปุ่นยอมกินข้าวแพง เพราะเขารู้ดีว่าราคาที่สูงจะตกอยู่ในมือเกษตรกร ไม่ใช่พ่อค้ากลาง และวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นให้เกียรติชาวนาเป็นอันดับสอง ในฐานะผู้ผลิตข้าวเลี้ยงคนทั้งประเทศรองจากชาмуไร ตรงกันข้ามบ้านเราไม่ให้ความสำคัญกับชาวนา ถูkmองว่าเป็นอาชีพที่ย่ำแย่และน่าสงสาร ลูกหลานไม่มีใครอยากเป็นชาวนาเหมือนพ่อแม่ตัวเอง”

ดังนั้น แนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรของรัฐบาลทุกชุดที่ผ่านมาจึงไม่ตอบโจทย์ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยตราบไ้ที่เกษตรกรยังถูกเอารัดเอาเปรียบทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการผลิต เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ขาดอำนาจต่อรองในสินค้าที่ตนเองเป็นผู้เพาะปลูก ก็เท่ากับว่า “ล้มเหลว”

“หากรัฐบาลไม่รีบเข้ามาแก้ไขเรื่องดังกล่าว ผมคิดว่า ยิ่งนานวัน การแก้ไขปัญหาก็ยิ่งยากมากขึ้น พ่อค้าคนกลางเหล่านี้ ก็ยังมีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้นและในที่สุดเกษตรกรไทยจะตกเป็นเบี้ยล่างตลอดไป” และรัฐแก้ปัญหาเกษตรอย่างยั่งยืน

นายลักษณะ ให้มุมมองบทบาทของภาครัฐที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรว่า ต้องเริ่มต้นที่การเพิ่มรายได้จากการขายผลผลิต พร้อมๆ กับการลดความเสี่ยงทางด้านเกษตรกรรม แต่ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ รัฐบาลจะทำเพียงคนเดียวไม่ได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน โดยภาครัฐควรทำแผนงานระยะยาวต่อเนื่อง 5-10 ปี ในส่วนของการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานทั่วประเทศ ที่ปัจจุบันระบบชลประทานของไทยมีเพียง 20% ของพื้นที่ทำการเกษตรทั่วประเทศ 12.5 ล้านไร่ อีกปัญหาที่สำคัญ คือ “ปัญหาภัยธรรมชาติที่เกษตรกรไทยยังประสบกันทุกปี” ซึ่งเรื่องนี้ ธ.ก.ส.ได้พยายามผลักดัน “โครงการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร” มาตั้งแต่ปี 2547 เพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกร โดยเป็นโครงการนำร่องในบางพื้นที่กับพืชบางชนิด เช่น ข้าวและข้าวโพด ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เพราะหากผลผลิตเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ โครงการจะจ่ายเงินชดเชยทันที โดยไม่ต้องรอเงินงบประมาณจากรัฐบาล

“ช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลแต่ละสมัยต้องจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือผลกระทบจากภัยพิบัติเฉลี่ยปีละ 5,000 ล้านบาท ธ.ก.ส.จึงคิดว่าทำไมไม่เอาเงินก้อนนี้มาสร้างเป็นภูมิคุ้มกันตั้งแต่แรก โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับความเสี่ยงด้วย ชาวบ้านก็จะมีความมั่นใจในการลงทุน และดูแลพืชผลเกษตรของตน หากเกิดความเสียหายจากเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงก็มีประกันภัยที่พร้อมจะจ่ายเงินชดเชยให้ ซึ่งในปี 2558 นี้จึงเป็นปีแรกที่ ธ.ก.ส.ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลอย่างเต็มที่วงเงิน 3,000 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการประกันภัยข้าวนาปีครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ”

ในกรณีเกษตรกรได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ 6 ประเภท คือ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือไต้ฝุ่น อากาศหนาว ลูกเห็บและไฟไหม้ จะได้รับเงินค่าสินไหมทดแทน 1,111 บาทต่อไร่ และหากได้รับความเสียหายจากศัตรูพืชและโรคระบาดจะได้รับเงินชดเชย 555 บาทต่อไร่ ขณะที่เบี้ยประกันจะแบ่งเป็นตามระดับความเสี่ยงภัยของพื้นที่ เริ่มตั้งแต่ 60 บาทต่อไร่ สูงสุดไม่เกิน 100 บาทต่อไร่ โดยรัฐบาลอุดหนุนตั้งแต่ 64.12 บาท จนถึง 383.64 บาทต่อไร่ และ ธ.ก.ส.จ่ายสมทบให้อีกไร่ละ 10 บาท

ท้ายที่สุด “ลักษณะ วจนาวันวัช” ฝากความหวังว่า “เกษตรกรไทยสามารถลุกขึ้นยืนได้ด้วยลำแข้งของตนเอง และพร้อมที่จะส่งผ่านความรู้และความสามารถที่สะสมมาอย่างยาวนาน

ตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นย่าไปจนถึงคนรุ่นลูกหลาน เพื่อรักษาอาชีพเกษตรกรให้อยู่คู่กับคนไทยตลอดไป”

ทีมเศรษฐกิจ

จากหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก

ภัยแล้งจากเอลนีโญถึงคราพระพิรุณเยียวยา(ใจ) : ทีมข่าวภูมิภาค

ทั้งๆ ที่ฤดูกาลได้ล่วงเลยมานานผ่านเข้าเดือนมิถุนายน สายฝนเพิ่งเริ่มโปรยปราย อาจทำให้คนเมืองที่ยังจมอยู่ในฝันร้ายกับเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี 2554 เริ่มได้ "กลืน" แห่งความยากลำบาก ฝนตกติดต่อกันเรื่อยๆ ถึงเช้า จะท่วมอีกหรือเปล่ายังไม่รู้ หากแต่ "กลืน" ที่นักอุตุนิยมวิทยาในภูมิภาครับรู้ได้จากเครื่องมือวิทยาศาสตร์ กลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นก็คือปรากฏการณ์ เอลนีโญที่เกิดขึ้นในปี 2558 นี้ ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบ 5 ปี จะทำให้เกิดภาวะแห้งแล้งรุนแรง และก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาล

สำนักงานอุตุนิยมวิทยาออสเตรเลียเปิดเผยว่า สภาพความรุนแรงของปรากฏการณ์เอลนีโญที่คาดการณ์ตั้งแต่ปี 2557ว่าจะเกิดขึ้นในปี 2558 บริเวณแนวเส้นศูนย์สูตรของมหาสมุทรแปซิฟิก แม้จะไม่มีรุนแรงถึงที่สุดตามที่คาดไว้ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อรุนแรงมากในระดับหนึ่ง

ด้านอุตุนิยมวิทยาญี่ปุ่นยืนยันอีกเสียงหนึ่งว่า เอลนีโญเริ่มเกิดขึ้นมาแล้วและเชื่อว่าจะดำเนินต่อไปจนถึงช่วงปลายปี 2558

ขณะที่ นายเดวิด โจนส์ แห่งสำนักงานบริการข้อมูลด้านสภาพอากาศ อธิบายว่า เอลนีโญรอบนี้ จะทำให้เกิดภาวะแห้งแล้งมากขึ้นในอินโดนีเซีย ปาปัวนิวกินี และพื้นที่หลายส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แน่นอนว่า พื้นที่ประเทศไทยไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความเสียหายจากปรากฏการณ์นี้ได้ การระดมสรรพกำลังในทุกด้านเพื่อการรับมือจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของทุกฝ่าย สำหรับ "โสรัจจะ นวลอยู่" โหราจารย์ด้านน้ำซึ่งทำนายไว้สอดคล้องกับนักอุตุนิยมวิทยาว่าปี 2558/2559 น้ำจะน้อย แต่ก็ให้คำแนะนำที่ดูเสมือนแยกทางออกไปว่า ควรจะทำพิธีขอฝนจาก "พระพิรุณ"

เป็นที่ทราบกันดีในหมู่ข้าราชการกรมชลประทานว่า "โสรัจจะ" ที่เกษียณอายุราชการไปแล้วนั้น ถือเป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญเรื่องน้ำที่แตกต่างไปจากนักวิชาการหรือนักการชลประทานคนอื่นๆ เพราะเขายึดเอาศาสตร์แห่งพระพิรุณมาช่วยในการวิเคราะห์ปริมาณน้ำฝน-น้ำท่า ทั้งปลัดกระทรวงเกษตรฯ ยังให้ความเคารพนับถือ อย่างที่เอ่ยปากเรียกเขาว่า "พี่จุก"

"พืฉุยเป็นคนมีสัฒผ์ที่ 6 มาบอกว่าปีนั้ น้ำแล้งแน่อน อยาใ้กระทรวงเกษตรฯ จัดพืธีขอฝน ส่วนตัวผมมองว่าเป็นสิ่งดี ไม่งมฉาย ทำไปก็ไม่เสียหลาย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ" ชวลิต ชูขจร ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยืนยันถึงสัญญาณอีกทางหนึ่งซึ่งบ่งบอกว่า ปีนี้แล้งแน่ๆ

จึงเป็นทีมาของการทำพืธีขอฝนจากพระพืรุณขึ้นเป็นครั้งแรก ที่กระทรวงเกษตรฯ ถนนราช ดำเนิน เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ที่ผ่านมา โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรฯ เป็นแม่งาน สร้างความฮือฮาไม่น้อย เพราะในสภาพความเป็นจริงของดินฟ้าอากาศปีนั้ หลายพื้นที่รับรู้ได้ว่า มันร้อนแล้งผิดปกติ หลังจากเพ็ง เผธิญปัญหานั้มาเมื่อปีกลาย โดยที่การบริหารจัดการน้ำเอาตัวรอดมาได้อย่างฉิวเฉียด เพราะพระพืรุณมา ช่วยไว้ทันการณณ์ แม่น้ำฝนจะเดิมลงในเขื่อนไม่มากเท่าที่ควรจะเป็นก็ตาม

ขณะที่ฐานข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยาประเมินเอาไว้ว่า ทั้งที่เข้าสู่ช่วงฤดูฝนของปีแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏร่องมรสุมหรือร่องความกดอากาศต่ำ ที่จะทำให้เกิดฝนตกหนักพาดผ่านก็มีความเป็นไปได้ที่ ตลอดทั้งปีจะมีฝนน้อย ซึ่งผลที่จะตามมาก็คือ สถานการณ์ภัยแล้งจะกินระยะเวลายาวนานไปจนถึงสิ้นปี

แม้บางพื้นที่เริ่มมีฝนประปราย บางแห่งฝนตกหนักถึงท่วมขัง กรุงเทพฯ ตกชู่เดียวถนน กลายเป็นคลอง แต่นั้ก็หาใช่ดัชนีชี้วัดว่า ปริมาณน้ำฝนทั่วประเทศจะมีมากเพียงพอทั้งปีจนรอดพ้นจากภัย แล้ง กรมอุตุนิยมวิทยาชี้ว่า อุปสรรคสำคัญกลับอยู่ที่ภาวะฝนกระจายตัว และอยู่นอกพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ดังนั้น ปัญหาที่จะตามมาก็คือ น้ำเพื่อการเพาะปลูกจะค่อนข้างน้อย และจะเป็นการซ้ำเติมพื้นที่ 36 จังหวัดที่ถูก ประกาศเป็นเขตภัยแล้งไปก่อนหน้า

"การบริหารจัดการน้ำ" คือกระบวนการวิเคราะห์และตัดสินใจ ผ่านเครื่องมือเอาชนะธรรมชาติที่ มีอยู่ทั้งหลาย ทั้งที่สร้างขึ้นและเป็นแหล่งกักเก็บตามสภาพ อาทิ อ่างเก็บน้ำของเขื่อนต่างๆ ฝาย ห้วย คลอง หนอง บึง และแม่น้ำ จึงดูเหมือนจะเป็นความหวังเดียวที่จะช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นจากภาวะ วิกฤติภัยแล้ง

ระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำ และความสามารถในการปล่อยออกสู่พื้นที่ได้เขื่อนทั้งเพื่ออุปโภคบริโภค และเกษตรกรรมคือดัชนีชี้ให้เห็นสถานการณ์

ประสงค์ เวียงเงิน นายช่างระดับ 8 แผนกเดินเครื่อง เขื่อนสิริกิติ์ จ.อุตรดิตถ์ กล่าวว่า แม้ ปริมาณฝนทั้งเหนือและท้ายเขื่อนสิริกิติ์มีน้อย แต่ช่วงนาปรังที่ผ่านมา เกษตรกรได้ให้ความร่วมมือเป็น อย่างดีในการงดทำนาปรัง น้ำเก็บในอ่างจึงยังเป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้ นับจากมิถุนายนถึงกรกฎาคม กรม ชลประทานได้วางแผนการปล่อยน้ำออกจากเขื่อน เพื่อช่วยเหลือชาวนาในช่วงทำนาปี หลังปริมาณฝนตก น้อยจนกระทบต่อการทำนาปี โดยในเดือนมิถุนายนวางแผนไว้ที่ 33-27 ล้าน ลูกบาศก์เมตร/วัน, กรกฎาคม 26-20 ล้าน ลูกบาศก์เมตร/วัน โดยปัจจุบันมีน้ำไหลเข้าอ่างวันละ 5-6 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งแม้จะน้อย แต่ก็ ไม่กระทบถึงการบริหารและส่งน้ำเข้าสู่ระบบ

ณัฐฉาญ แจ่มแจ้ง ผู้อำนวยการเขื่อนภูมิพล จ.ตาก กล่าวว่า ปีนี้อ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลมีปริมาณ น้ำน้อยกว่าช่วงเดียวกันของปี 2557 ซึ่งอยู่ที่ 348.76 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันเขื่อนสามารถระบายน้ำ ออกได้อีก 636.93 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่วนพื้นที่ที่ได้รับน้ำจากการระบายอยู่ในเขตชลประทานจังหวัดตาก กำแพงเพชร และนครสวรรค์ ก่อนจะลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

"ปริมาณน้ำในเขื่อนปัจจุบันมีน้อยเนื่องจากฝนทิ้งช่วง แต่ยังพอที่จะระบายออกเพื่อหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรครอบคลุมเนื้อที่ 10 ล้านไร่ ตลอด 45 วัน นับจากนี้ แต่หากไม่มีฝนตกเหนือเขื่อน เพื่อเพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำ คงต้องทบทวนการจัดสรรน้ำ ขณะนี้กำลังติดตามการคาดการณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยา ที่พยากรณ์ว่าภายในสัปดาห์หน้า จะมีฝนบริเวณเหนือเขื่อน ทั้งเชียงใหม่ ลำพูน หากเป็นไปตามนั้น จะสามารถเพิ่มปริมาณน้ำในเขื่อนได้" ธีระวุฒิคาดหวังเอาไว้เช่นนั้น

เขื่อนศรีนครินทร์ ซึ่งถือเป็นเขื่อนใหญ่ที่สุดของประเทศ ด้วยอ่างขนาดกักเก็บ 17,745 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีภารกิจส่งน้ำหล่อเลี้ยงพื้นที่ภาคกลางอย่างกว้างขวาง ก็อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ เพราะปริมาณน้ำในอ่างมีอยู่ 68.56% โดยภาพรวมก็คือมีระดับน้ำลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ทำให้ธนรัชต์ ภูมิมะกลีกร ผู้อำนวยการเขื่อนศรีนครินทร์ ต้องขอความร่วมมือจากเกษตรกรในลุ่มน้ำแม่กลองให้งดการให้น้ำปราง เพื่อให้มีน้ำที่มีอยู่เพียงพอต่อการสนับสนุนการใช้น้ำทั้งระบบ

ประเสริฐ ชำรงวิศวะ ผู้อำนวยการเขื่อนวชิราลงกรณ์ จ.กาญจนบุรี กล่าวว่า ระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ที่มีอยู่ในขณะนี้ถือว่าลดลงอย่างต่อเนื่องทำให้วางแผนบริหารจัดการน้ำต้องรัดกุมมากยิ่งขึ้น แม้ผู้บริหารเขื่อนใหญ่ทั้ง 4 แห่งจะให้คำมั่นทำนองเดียวกันว่า "เอาอยู่" หากแต่ในความเป็นจริง ถือเป็นภาพแห่งความทรงจำที่ย่ำแย่ไม่น้อยทีเดียว เมื่อเกษตรกรใน จ.กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ รวมตัวกันกว่า 400 คน ไปที่สำนักงานชลประทานจังหวัดกำแพงเพชร เมื่อช่วงเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา (ทั้งที่รู้กันว่าเข้าหน้าฝนมาแล้วนับเดือน) พวกเขาขอให้ทบทวนการวางระบบจัดสรรน้ำ เพราะการระบายน้ำผ่านประตูคลองวังยางลาดจาก 75 เซนติเมตร เหลือเพียง 50 เซนติเมตร เท่ากับว่าน้ำที่ระบายออกไป จะไม่ถึงพื้นที่ตอนปลาย

ข้อสรุปที่ได้จากการหารือหน่วยงานรัฐยินยอมที่จะเพิ่มระดับการส่งน้ำให้แก่เกษตรกรเป็นระยะเวลา 15 วัน ภายใต้แนวทางที่เกษตรกรต้นคลองและท้ายคลอง จะต้องไปทำข้อตกลงการใช้น้ำกันเอง และห้ามลักลอบสูบน้ำเด็ดขาด

ที่ จ.พระนครศรีอยุธยา เกษตรกรใน อ.เสนา บางไทร ผักไห่ บางซ้าย และลาดบัวหลวง พากันไปรวมตัวที่ว่าการอำเภอสนา เพื่อเรียกร้องให้กรมชลประทานยกบานประตูน้ำผักไห่ สูงขึ้น 100 เซนติเมตร เพื่อดึงน้ำเข้าพื้นที่นาใน 5 อำเภอ ครอบคลุมเนื้อที่ 100,000 ไร่ ร้องรับการให้น้ำปรางในรอบแรกของปีนี้ ข้อสรุปที่ได้ก็คือ ชลประทานจะค่อยๆ ยกบานประตูน้ำขึ้นครั้งละ 10 เซนติเมตร จนครบ 100 เซนติเมตร เพื่อไม่ให้กระทบกับการบริหารจัดการทั้งระบบ

ชิตชนก สมประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักชลประทานที่ 8 นครราชสีมา บอกว่า น้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และกลางในพื้นที่นครราชสีมา มีน้ำกักเก็บเหลือเพียง 34 เปอร์เซ็นต์ สถานการณ์ในขณะนี้แม้ว่าจะมีฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ไม่ได้ช่วยเติมน้ำในอ่างให้เพิ่มขึ้น ที่น่าวิตกก็คือภาวะฝนไม่ได้ตกต้องตามฤดู และยังมีปริมาณน้อยกว่าทุกปีที่ผ่านมาถือได้ว่าเป็นสัญญาณของการขาดแคลนน้ำ